

**KAD
JAGANJCI
UTIHNU
TOMAS
HERIS**

BOOKA.

Knjiga **01**

Edicija **Žanr**

TOMAS HERIS

KAD JAGANJCI UTIHNU

Naslov originala

THOMAS HARRIS

THE SILENCE OF THE LAMBS

Copyright © 1988 Yazoo Fabrications, Inc

ZA IZDAVAČA

Ivan Bevc

Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Slanački put 128

office@booka.in

www.booka.in

PREVOD S ENGLESKOG

Goran Skrobonja

LEKTURA

Agencija Tekstogradnja

KOREKTURA

Dragana Latinčić

DIZAJN KORICA I PRELOM

Ivan Benussi

ŠTAMPA

DMD Štamparija

Beograd, 2012.

Prvo izdanje

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene saglasnosti izdavača.

KAD JAGANJCI UTIHNU

ROMAN

TOMAS HERIS

S ENGLSKOG PREVEO
Goran Skrobonja

BOOKA.

PRVO POGLAVLJE

Odsek za proučavanje ponašanja, deo FBI-ja koji se bavi serijskim ubi-
stvima, smešten je na najnižem nivou Akademije u Kvantiku, i napola uko-
pan u zemlju. Klarisa Starling je tamo stigla zajapurena od brzog hoda od
Hoganovog sokaka na strelištu. Imala je travu u kosi i mrlje od trave na
vetrovci Akademije FBI-ja, jer se bacila na zemlju pod vatrom usled proble-
ma s hapšenjem na strelištu.

U spoljnoj kancelariji nije bilo nikoga, tako da je načas zagladila kosu
ogledajući se u staklenim vratima. Znala je da može da izgleda pristojno i
bez doterivanja. Ruke su joj mirisale na barut, ali nije imala vremena da ih
opere – šef odseka Kroford pozvao ju je da smesta dođe.

Zatekla je Džeka Kroforda samog u pretrpanoj kancelariji. Stajao je kraj
nečijeg tuđeg stola i razgovarao telefonom, tako da je bila u prilici da ga
odmeri pogledom prvi put posle godinu dana. Uznemirilo ju je ono što je
videla.

Kroford je obično izgledao kao sredovečni inženjer u dobroj kondiciji,
koji je možda uspeo da plaća studije do kraja zahvaljujući tome što je igrao
bejzbol – vešt hvatač, s čvrstim blokom na ploči. Sada je bio mršav, oko-
vratnik košulje mu je bio prevelik, i imao je tamne kesice ispod zacrvenelih
očiju. Svako ko je bio u prilici da čita novine znao je da je Odsek za prou-
čavanje ponašanja žestoko na tapetu. Starlingova se nadala da Kroford nije
pripit. To se ovde činilo malo verovatnim.

Kroford završi telefonski razgovor oštrim: „Ne.“ Izvuče njen dosje ispod
pazuha i otvori ga.

„Starling, Klarisa M., dobro jutro“, reče on.

„Zdravo.“ Osmeh joj je bio samo učtiv.

„Sve je u redu. Nadam se da te poziv nije preplašio.“

„Nije.“ *To nije sasvim tačno*, pomisli Starlingova.

„Tvoji instruktori mi kažu kako lepo napreduješ, i da si u gornjoj četvr-
tini klase.“

„Nadam se da je tako, nisu mi poslali ništa u vezi s tim.“

„Ja ih priuipitam s vremena na vreme.“

To je Starlingovu iznenadilo; ona je otpisala Kroforda kao dvoličnog regrutnog oficira i gada.

Upoznala se sa specijalnim agentom Krofordom kada je on bio gostujući predavač na Univerzitetu Virdžinija. Kvalitet njegovih seminara iz kriminologije uticao je na njen dolazak u Biro. Napisala mu je poruku kada se kvalifikovala za Akademiju, ali on joj nikada nije odgovorio, i za tri meseca koliko je provela na obuci u Kvantiku, nije na nju obratio nikakvu pažnju.

Starlingova je poticala iz sredine u kojoj ljudi ne traže usluge niti se naturaju kao prijatelji, ali bila je zbunjena i žalosna zbog Krofordovog ponašanja. Sada, u njegovom prisustvu, ponovo je sa žaljenjem shvatila da joj se dopada.

Nešto očigledno nije bilo u redu s njim. Bilo je nečeg neobično pametnog u Krofordu, mimo njegove inteligencije, i Starlingova je to prvi put primetila u njegovom smislu za slaganje boja i tekstura odeće, čak i unutar kloniranog FBI standarda odevanja za agente. Sada je bio uredan ali bezbojan, kao da se olinjao.

„Pojavio se jedan posao i setio sam se tebe“, reče on. „U stvari, to i nije baš pravi posao, već više kao zanimljiv mali zadatak. Zguraj Berijeve stvari s te stolice i sedi. Ovdje si navela kako želiš da dođeš pravo u Odsek za procuavanje ponašanja kad završiš Akademiju.“

„Tako je.“

„Dosta si potkovana što se forenzike tiče, ali ne i što se tiče sprovođenja zakona. Za to nam treba šest godina, najmanje.“

„Otac mi je bio maršal, znam kako to ide.“

Kroford se malčice osmehnu. „Ali *imaš* položena dva glavna predmeta, psihologiju i kriminologiju, i koliko ono meseci rada u centru za mentalno zdravlje – dva?“

„Dva.“

„Da li ti dozvola za psihijatrijski rad još važi?“

„Ističe mi za dve godine. Dobila sam je pre nego što ste vi održali seminar na Univerzitetu – pre nego što sam rešila da se bavim ovim.“

„Zaglavila si se kad je zamrlo zapošljavanje.“

Starlingova klimnu glavom. „Ali imala sam sreće – na vreme sam shvatile kako mogu da se kvalifikujem kao istraživač na forenzici. Onda sam mogla da radim u laboratoriji sve dok se na Akademiji ne pojavi upražnjeno mesto.“

„Pisala si mi da si došla, zar ne, i ne verujem da sam ti odgovorio – znam da nisam. Trebalo je.“

„Imali ste pune ruke posla.“

„Znaš li za PHNK?“

„Znam da je to Program hvatanja nasilnih kriminalaca. U *Biltenu za sprovođenje zakona* piše da radite na bazi podataka, ali da ona još nije operativna.“

Kroford klimnu glavom. „Napravili smo upitnik. Primenjiv je na sve poznate serijske ubice savremenog doba.“ On joj pruži debeo svežanj papira u slabom povezu. „Postoji odeljak za istražitelje, kao i onaj za preživеле žrtve, ukoliko ih ima. Plavi je za ubicu, ukoliko želi da odgovara, a na ružičastom je niz pitanja koja ispitivač postavlja ubici i dobija njegove reakcije pored odgovora. Mnogo papirologije.“

Papirologija. Interesovanje Klarise Starling za sopstvenu dobrobit izbi napred kao revnosni pas-tragač. Nanjušila je ponudu za posao – verovatno nešto tegobno poput ubacivanja neobrađenih podataka u nov kompjuterski sistem. Privlačila ju je mogućnost da uđe u Odsek za proučavanje ponašanja u bilo kakvoj ulozi, ali znala je kako prolaze žene koje drugi u bilo kom trenutku sagledaju kao sekretarice – ta etiketa ostane uz njih daveka. Izbor je bio na pomolu, i ona je želela da izabere valjano.

Kroford je čekao nešto – sigurno joj je postavio neko pitanje. Starlingova je morala s mukom da se priseti.

„Kakve si testove davala? Multifazni iz Minesote, možda? Roršah?“

„Da, MMPI, nikad Roršah“, reče ona. „Radila sam Tematsku apercepciju i davala sam deci Bender–Geštalt.“

„Da li te je lako uplašiti, Starlingova?“

„Još ne.“

„Vidiš, probali smo da intervjuišemo i ispitamo sve poznate serijske ubice koje smo zatvorili – trideset dvoje njih – kako bismo napravili bazu podataka za psihološko profiliranje u nerešenim slučajevima. Većina ih je

pristala na to – mislim da imaju poriv da se razmeću, mnogi među njima. Dvadeset sedmoro je bilo voljno da saraduje. Četvorica koji čekaju na izvršenje smrtne kazne dok sud ne reši o njihovom žalbenom zahtevu nisu hteli ni da zucnu, što je razumljivo. Ali onog koga najviše želimo još nismo uspeli da dobijemo. Hoću da sutra odeš kod njega u ludnicu.“

Klarisa Starling oseti da joj srce burno udara u grudima, uz pomalo strepnje.

„Ko je subjekt?“

„Psihijatar – doktor Hanibal Lekter“, reče Kroford.

Kratka tišina usledi posle tog imena, uvek, na svakom uljudnom skupu.

Starlingova pogleda u Kroforda mirno, ali ostade isuviše nepomična. „Hanibal Kanibal“, reče ona.

„Da.“

„Da, pa – dobro, u redu. Drago mi je što mi dajete tu priliku, ali morate znati da se pitam – zašto baš ja?“

„Uglavnom zato što si na raspolaganju“, reče Kroford. „Ne očekujem da će saradivati. Već je odbio, ali to je išlo preko posrednika – direktora bolnice. Moram biti u stanju da kažem kako je naš kvalifikovani ispitivač otišao kod njega i pitao ga to lično. Postoje i razlozi koji se tebe ne tiču. U ovom odseku više nemam nikoga ko bi to uradio.“

„U gužvi ste – Bufalo Bil – i sve ono u Nevadi“, reče Starlingova.

„Tako je. Stara priča – nema dovoljno toplih tela.“

„Rekoste, sutra... žuri vam se. Ima li to ikakve veze sa trenutnim slučajem?“

„Ne. Voleo bih da ima.“

„Ako ne bude predusretljiv, da li ipak želite psihološku procenu?“

„Ne. Zaglibio sam u procene doktora Lektera kao nepristupačnog pacijenta, i sve su različite.“

Kroford istrese dve tablete vitamina C na dlan, pa ih pomeša s alkalicerom kod hladnjaka za vodu kako bi ih lakše popio. „Smešno je, znaš; Lekter je psihijatar i piše i sam za psihijatrijske časopise – izuzetne stvari – ali nikada se ne bavi sopstvenim sitnim anomalijama. Pravio se da ide niz dlaku direktoru bolnice, Čiltonu, jednom za vreme nekih testova – sedeo je s manžetom za merenje pritiska oko penisa i posmatrao slike saobraćajnih

nesreća – da bi zatim Lekter prvi objavio ono što je saznao o Čiltonu, tako da je ovaj ispao budala. Odgovara na ozbiljnu prepisku studentima psihijatrije u oblastima koje nemaju veze s njegovim slučajem, i to je jedino što radi. Ako ne bude hteo da razgovara s tobom, želim samo suvi izveštaj. Kako izgleda, kako mu izgleda ćelija, šta radi. Lokalni kolorit, da tako kažem. Pazi na novinare koji dolaze i odlaze. Ne mislim na one iz prave štampe, već iz tabloida. Oni Lektera vole više i od princa Endrua.“

„Zar mu nije neki žuti časopis ponudio pedeset hiljada dolara za nekoliko receptata? Čini mi se da se sećam toga“, reče Starlingova.

Kroford klimnu glavom. „Prilično sam siguran da je *Nešenel tetler* potkupio nekoga u bolnici, tako da će možda znati da dolaziš pošto ugovorim sastanak.“

Kroford se nagnu napred tako da joj je sada gledao u lice s udaljenosti od pola metra. Kroz stakla polunaočara videla mu je zamučene kesice ispod očiju. Nedavno je isprao grlo listerinom.

„E, sad. Treba mi tvoja puna pažnja, Starlingova. Da li me slušaš?“

„Da, gospodine.“

„Budi veoma obazriva s Hanibalom Lekterom. Doktor Čilton, šef ludnice, proći će s tobom kroz obaveznu fizičku proceduru za razgovor s njim. Ne odstupaj od nje. *Ne odstupaj od nje nimalo, ni iz kog razloga*. Ako Lekter uopšte bude hteo da razgovara, samo će pokušati da sazna što više o tebi. To je ona radoznalost koja zmiju tera da zaviri u ptičje gnezdo. Oboje znamo da tokom razgovora moraš ići malo napred-nazad, ali ne govori mu nikakve pojedinosti o sebi. Bolje da ništa od tvojih ličnih podataka ne bude u njegovoj glavi. Znaš šta je uradio Vilu Grejemu.“

„Čitala sam o tome kad se dogodilo.“

„Rasporio ga je nožem za linoleum kada ga je Vil sustigao. Pravo je čudo da Vil nije umro. Sećaš se Crvenog zmaja? Lekter je napujdao Frensisu Dolarhajda na Vila i njegovu porodicu. Vilovo lice sada izgleda kao da ga je nacrtao Pikaso, zahvaljujući Lekteru. Rasporio je i jednog bolničara u ludnici. Odradi svoje, samo nemoj nikada zaboraviti šta je on.“

„A šta je on zapravo? Znete li to?“

„Znam da je monstrum. Više od toga, niko ne može sa sigurnošću da kaže. Možda ćeš ti to otkriti; nisam tvoje ime izvukao iz šešira, Starlingova.“

Postavila si mi nekoliko zanimljivih pitanja kada sam bio na Univerzitetu. Direktor će videti tvoj izveštaj iznad tvog potpisa – ukoliko ovaj bude jasan, koncizan i organizovan. Ja odlučujem o tome. I *dostavićeš* mi ga do devet ujutro u nedelju. To je to, Starlingova, ponašaj se na propisani način.“

Kroford joj se osmehnu, ali oči su mu bile mrtve.

DRUGO POGLAVLJE

Radni sto pedesetosmogodišnjeg doktora Frederika Čiltona, administratora Baltimorske državne bolnice za mentalno poremećene zločince, dugačak je, širok i na njemu nema tvrdih niti oštarih predmeta. Neki pripadnici njegovog osoblja nazivaju ga „šancem“. Drugi članovi osoblja ne znaju ni šta znači reč *šanac*. Doktor Čilton je ostao da sedi za svojim radnim stolom kada je Klarisa Starling ušla u njegovu kancelariju.

„Ovde nam je dolazilo dosta detektiva, ali ne sećam se nikog toliko privlačnog“, reče Čilton ne ustavši.

Starlingova je i bez razmišljanja o tome znala da mu se pružena ruka toliko sija od lanolina kojim je mazao kosu. Popustila je stisak pre njega.

„Vi ste *gospođica* Sterling, zar ne?“

„Starling, doktore, sa *a*. Hvala vam što ste našli vremena.“

„Dakle, FBI polako preuzimaju devojke, kao i sve ostalo, ha, ha.“ Dodao je tome duvanski osmeh kojim je razdvajao rečenice.

„Biro se usavršava, doktore Čilton. Tu nema zбора.“

„Hoćete li ostati nekoliko dana u Baltimoru? Znaite, ovde se možete provesti jednako dobro kao i u Vašingtonu ili Njujorku, ako poznajete grad.“

Ona skrenu pogled kako bi sebe poštedela njegovog osmeha i smesta shvati da je on primetio odbojnost koju je osećala prema njemu. „Sigurna sam da je grad sjajan, ali naloženo mi je da posetim doktora Lektera i izveštim o tome već danas popodne.“

„Da li bih mogao da vam se kasnije javim negde u Vašingtonu, radi nastavka saradnje?“

„Naravno. Ljubazno od vas što ste pomislili na to. Ovim projektom upravlja specijalni agent Džek Kroford, i uvek me možete naći preko njega.“

„Tako dakle“, reče Čilton. Ružičasti prošarani obrazi nikako mu se nisu slagali s neverovatnom crvenosmeđom bojom kose. „Molim vas, dajte mi svoju legitimaciju.“ Pustio ju je da stoji dok je legitimaciju razgledao

natenane. Onda ju joj je vratio i ustao. „Za ovo neće trebati mnogo vremena. Hajdemo.“

„Koliko sam shvatila, treba da me uputite u proceduru, doktore Čilton“, reče Starlingova.

„Mogu to da obavim usput.“ On obide oko stola, pogledavši na sat. „Imam ručak za pola sata.“

Dodavola, trebalo je da ga pročita bolje, brže. Možda on i nije toliki krelac. Možda zna nešto korisno. Ne bi škodilo da se makar jednom usiljeno osmehne, ma koliko da joj nije do toga.

„Doktore Čilton, sada imam sastanak s vama. Ugovoren je u vreme koje je za vas bilo zgodno, kada možete da mi se malo posvetite. Tokom intervjua mogle bi se pojaviti izvesne stvari – kao i eventualna potreba da s vama analiziram neke njegove odgovore.“

„U to zaista, ali zaista sumnjam. O, moram da telefoniram pre nego što krenemo. Sačekajte me u spoljnoj kancelariji.“

„Ostavila bih ovde kaput i kišobran.“

„Tamo napolju“, reče Čilton. „Dajte ih Alanu u spoljnoj kancelariji. On će ih odložiti.“

Alan je na sebi imao odeću nalik na pidžamu kakvu su dobijali šticeñnici. Brisao je pepeljare skutom košulje.

Muljao je jezikom unutar obraza dok je od Starlingove uzimao kaput.

„Hvala vam“, reče ona.

„Nema na čemu. Koliko često kenjate?“, upita Alan.

„Šta rekoste?“

„Da l' vam izade du-u-u-u-gačko?“

„Sama ću ovo okačiti.“

„Ništa vam ne zaklanja pogled – možete da se sagnete i gledate kako izlazi, vidite kako menja boju kad se sretne s vazduhom, radite li to? Da li vam se čini kao da imate veliki smeđi rep?“ Nije hteo da pusti kaput.

„Doktor Čilton hoće da vas smesta vidi u svojoj kancelariji“, reče Starlingova.

„Ne, neću“, reče doktor Čilton. „Stavi taj kaput u plakar, Alane, i ne vadi ga dok nas nema. *Uradi to.* Imao sam sekretaricu koja je radila puno radno vreme, ali ostao sam bez nje zbog smanjenja budžeta. Sada devojka koja

vas je uvela ovamo kuca tri sata dnevno, a posle toga imam Alana. Gde su sve te silne sekretarice nestale, gospodice Starling?“ Njegove naočari ble-snuše prema njoj. „Da li ste naoružani?“

„Ne, nisam naoružana.“

„Smem li da pogledam vašu tašnu i aktovku?“

„Videli ste moje isprave.“

„A u njima piše da studirate. Dajte da pogledam vaše stvari, moliću lepo.“

Klarisa Starling se trgla kad su se prva teška čelična vrata zalupila za njom i kada je reza ušla na svoje mesto. Čilton je pošao malo ispred nje, zelenim bolničkim hodnikom ispunjenim mirisom lizola i dalekom lupom vrata. Starlingova je bila ljuta na sebe što je dozvolila Čiltonu da zavuče ruku u njenu tašnu i aktovku, i snažno je nagazila taj gnev kako bi mogla da se koncentriše. To je bilo dobro. Osećala je sopstvenu kontrolu kao nešto čvrsto ispod sebe, solidno šljunčano dno usred brze struje.

„Lekter je popriličan davež“, reče Čilton preko ramena. „Bolničaru treba deset minuta dnevno samo da ukloni metalne sponje iz publikacija koje ovaj dobija. Probali smo da eliminišemo ili smanjimo broj stvari na koje je pretplaćen, ali on je poslao prigovor i sud nas je naterao da odustanemo od toga. Količina njegove lične pošte nekada je bila ogromna. Na svu sreću, smanjila se otkad su ga u vestima zasenila druga čudovišta. Neko vreme se činilo da nema tog studenta koji priprema magistarski rad a da ne želi u njega da uvrsti nešto od Lektera. Medicinski časopisi ga još objavljuju, ali samo zbog nakazne privlačnosti njegove prateće kratke biografije.“

„Po mom mišljenju, napisao je dobar članak o hirurškoj zavisnosti u *Žurnalu kliničke psihijatrije*“, reče Starlingova.

„Pomislili ste to, zar ne? *Mi* smo Lektera pokušali da proučavamo. Pomislili smo: 'Evo prilike da obavimo izvanrednu studiju' – prava je retkost da možete proučavati jednog živog.“

„Koga to jednog?“

„Čistog sociopatu, a on to očigledno jeste. Ali neprobojan je, previše sofisticiran za standardne testove. A kako nas samo mrzi. Mene smatra svojim smrtnim neprijateljem. Kroford je veoma pametan – zar ne? – kad vas koristi za Lektera.“

„Kako to mislite, doktore Čilton?“

„Mlada žena da ga 'naloži', mislim da vi to tako kažete. Mislim da Lekter već nekoliko godina nije video žensko – možda je samo načas opazio neku čistačicu. Obično ne dozvoljavamo pristup ženama. Uvek izazovu nevolje u ćelijama.“

E pa ko te jebe, Čiltone. „Diplomirala sam na Univerzitetu Virdžinija s najvišim ocenama, doktore. A to nije škola lepote.“

„Onda bi trebalo da budete u stanju da upamtite pravila: ne pružajte ruke između rešetaka, ne dodirujte rešetke. Ne dajte mu ništa osim mekog papira. Nikakva penkala, nikakve olovke. Ima on svoje flomastere. Na hartiji koju mu dajete ne sme biti metalnih spona, spajalica niti čioda. Predmeti mu se daju samo kroz vratanca u kolicima za hranu. On vraća predmete kroz vratanca u kolicima za hranu. Bez izuzetka. Ne prihvatajte ništa što pokušava da vam pruži kroz barijeru. Da li me razumete?“

„Razumem.“

Prošli su kroz još dvojna vrata i ostavili za sobom prirodno svetlo. Sada su bili iza odeljenja na kojima šticećenici mogu da se druže, i išli su delom u kome nije smelo da bude prozora ni druženja. Svetiljke u hodniku bile su pokrivene jakim rešetkama, kao svetiljke u pogonskim prostorijama brodova. Doktor Čilton zastade ispod jedne od njih. Kada su njihovi koraci minuli, Starlingova je čula odnekud iza zida isprekidani glas naružen vikom.

„Lekter nikada ne izlazi iz ćelije a da nije potpuno sapet remenjem i brnjicom preko usta“, reče Čilton. „Pokazaću vam zašto. Prvih godinu dana pošto su ga poslali ovamo, bio je uzoran što se saradnje tiče. Obezbeđenje oko njega malo se opustilo – to je bilo za vreme prethodne uprave, razumete. Osmog jula 1976. popodne, požalio se na bolove u grudima, pa su ga odveli u dispanzer. Skinuli su mu remenje kako bi mu lakše uradili elektrokardiogram. Kada se bolničarka nagnula iznad njega, evo šta joj je uradio.“ Čilton pruži Klarisi Starling fotografiju podvnutih uglova. „Lekari su uspeli da joj spasu jedno oko. Lekter je sve vreme bio priključen na monitore. Polomio joj je vilicu kako bi joj došao do jezika. Puls mu nije prešao osamdeset pet, čak ni dok je gutao taj jezik.“

Starlingova nije znala šta je gore, fotografija ili Čiltonova pažnja s kojom joj je zagledao lice hitrim, grabljivim očima. Pomislila je na žednu kokoš koja joj ključka suze s lica.

„Držim ga ovde“, reče Čilton, pa pritisnu dugme kraj teških duplih vrata od blindiranog stakla. Krupni bolničar ih pusti u blok iza vrata.

Starlingova donese tešku odluku i stade odmah pošto je ušla. „Doktore Čilton, zaista su nam potrebni rezultati ovog testa. Ako vas doktor Lekter smatra neprijateljem – ako je fiksiran na vas, baš kao što ste rekli – možda ćemo imati više sreće ako mu priđem sama. Šta mislite?“

Čiltonu se trznu obraz. „Što se mene tiče, to je savršeno u redu. Mogli ste to da mi predložite u mojoj kancelariji. Mogao sam da pošaljem bolničara s vama i tako prištedim na vremenu.“

„Predložila bih vam to da ste me tamo upoznali sa situacijom.“

„Ne očekujem da vas ponovo vidim, gospodice *Starling* – Barni, kada bude završila s Lekterom, pozvoni nekome da je izvede.“

Čilton ode ne pogledavši je više.

Sada je tu bio samo krupan ravnodušan bolničar, bešumni časovnik iza njega i njegov ormar od žičane mreže sa suzavcem, kaiševima, brnjicom i pištoljem sa sredstvima za umirenje. Na zidnoj polici je bila dugačka cevasta sprava s krajem u obliku slova U, za priterivanje nasilnog pacijenta uza zid.

Bolničar je gledao u nju. „Doktor Čilton vam je rekao da ne dodirujete rešetke?“ Glas mu je bio i visok i promukao. Podsetio ju je na Alda Reja.

„Da, rekao mi je.“

„Dobro. Nalazi se iza svih ostalih, u poslednjoj ćeliji s desne strane. Ostanite na sredini hodnika dok idete tamo, i ne obraćajte pažnju ni na šta. Možete mu poneti poštu koja mu je stigla, da započnete valjano razgovor.“ Činilo se da se bolničar zabavlja. „Samo to stavite na kolica i gurnite ih unutra. Ako su kolica unutra, možete ih povući pomoću uzice, ili vam ih on može poslati natrag. Ne može vas dosegnuti na mestu gde se kolica napolju zaustave.“ Bolničar joj dade dva časopisa čije se rasheftane stranice rasuše, tri dnevna lista i nekoliko otvorenih pisama.

Hodnik je bio dugačak tridesetak metara, sa ćelijama s obe strane. Neke su bile obložene, s prozorčedom za posmatranje, dugim i uskim nalik na

puškarnicu, po sredini vrata. Druge su bile standardne zatvorske ćelije, sa zidom od rešetki koji se otvarao prema hodniku. Klarisa Starling je bila svesna ljudskih prilika u ćelijama, ali trudila se da ne gleda u njih. Prešla je više od polovine hodnika kad neki glas zašišta: „Ala ti pička miriše.“ Ničim ne pokazavši da je to čula, nastavila je dalje.

U poslednjoj ćeliji bila su upaljena svetla. Pomerila se na levu stranu hodnika kako bi mogla da je vidi dok joj prilazi, znajući da je najavljuje lupkanje potpetica.

TREĆE POGLAVLJE

Ćelija doktora Lektera nalazi se dosta dalje iza ostalih i gleda samo u plakar s druge strane hodnika, a jedinstvena je i po drugim svojstvima. Prednji zid je od rešetki, ali iza rešetaka, na udaljenosti izvan čovekovog domašaja, stoji druga barijera, jaka najlonska mreža rastegnuta od poda do tavanice i od zida do zida. Iza mreže, Starlingova je videla sto zašrafljen za pod, s hrpama broširanih knjiga i papira, te stolicu s uspravnim naslonom, takođe pričvršćenu.

Sam doktor Hanibal Lekter ležao je na svom krevetu i prelistavao italijansko izdanje *Voga*. Razdvojene stranice je držao u desnoj ruci i slagao ih jednu po jednu levom kraj sebe. Doktor Lekter na levoj šaci ima šest prstiju.

Klarisa Starling je stala nedaleko od rešetki, otprilike na udaljenosti koja odgovara dužini malog predvorja.

„Doktore Lekter.“ Sopstveni glas joj je zvučao sasvim dobro.

On podiže pogled sa svog štiva.

U deliću sekunde ona pomisli kako njegov pogled pevuši, ali to je samo čula sopstvenu krv.

„Zovem se Klarisa Starling. Mogu li da razgovaram s vama?“ Učtivost je bila jasno izražena kako njenim odstojanjem, tako i tonom.

Doktor Lekter razmisli, prislonivši prst o napućene usne. Onda ustade natenane i krenu gipko napred kroz svoj kavez, zaustavivši se nedaleko od najlonske mreže koju nije ni pogledao, kao da je sam izabrao odstojanje.

Videla je da je sitan, negovan; u njegovim šakama i mišicama prepoznala je žilavu snagu nalik svojoj.

„Dobro jutro“, reče on kao da je nekom gostu otvorio vrata. Ispod njegovog uljudnog glasa naziralo se tiho metalno struganje, moguće usled neupotrebe.

Oči doktora Lektera su kestenjaste boje i odsjaj svetla u njima nalik je na crvene tačkice. Povremeno se čini da te svetle tačke lete kao iskre prema njegovom središtu. Očima je obuhvatio čitavu Starlingovu.

Ona pride bliže rešetkama, do odmerenog odstojanja. Malje na podlakticama joj se naježiše, utisnuvši se u rukave.

„Doktore, imamo veliki problem s psihološkim profilisanjem. Želim da vas zamolim za pomoć.“

„A 'vi' ste Odsek za proučavanje ponašanja u Kvantiku. Pretpostavljam da radite za Džeka Kroforda.“

„Da, tako je.“

„Smem li da pogledam vaše isprave?“

To nije očekivala. „Pokazala sam ih u... kancelariji.“

„Hoćete reći da ste ih pokazali Frederiku Čiltonu, doktoru nauka?“

„Da.“

„A jeste li vi videli *njegove* isprave?“

„Ne.“

„One akademske i nisu bogzna kakve, to vam tvrdim. Jeste li sreli Alana? Zar nije šarmantan? S kojim biste od njih dvojice radije razgovarali?“

„Sve u svemu, rekla bih – s Alanom.“

„Mogli biste da budete novinarka koju je Čilton pustio unutra zato što je dobio novac. Mislim da imam prava da vidim vaše isprave.“

„U redu.“ Ona podiže svoju plasificiranu legitimaciju.

„Ne mogu to da pročitam s ove udaljenosti, pošaljite mi unutra, molim vas.“

„Ne mogu.“

„Zato što je tvrda.“

„Da.“

„Pitajte Barnija.“

Bolničar pride i razmisli. „Doktore Lekter, dozvoliću da ovo uđe kod vas. Ali ako to ne budete vratili kada budem tako rekao – ako budemo morali da uzburinamo sve i onesposobimo vas kako bismo do toga došli – veoma ću se naljutiti. A ako me naljutite, moraćete da ostanete vezani sve dok me ne pusti ljutnja prema vama. Obroci na cevčicu, pelene koje se menjaju dvaput dnevno – sve to. I nedelju dana vam neću dostavljati poštu. Razumete?“

„Svakako, Barni.“

Kartica prođe unutra na kolicima i doktor Lekter je podiže prema svetlu.

„Pripravnica? Ovde piše 'pripravnica'. Džek Kroford je poslao jednu *pripravnicu* da razgovara sa mnom?“ On kucnu karticom po sitnim belim zubima i udahnu njen miris.

„Doktore Lekter“, reče Barni.

„Naravno.“ On vrati karticu u kolica i Barni ih izvuče napolje.

„Još sam na obuci na Akademiji, tako je“, reče Starlingova, „ali sad ne razgovaramo o FBI-ju – razgovaramo o psihologiji. Možete li sami da zaključite jesam li kvalifikovana za ono o čemu razgovaramo?“

„Hmmm“, reče doktor Lekter. „Zapravo... prilično mi vrdate s tim. Barni, da li misliš da bi agentkinja Starling mogla da dobije stolicu?“

„Doktor Čilton mi nije rekao ništa u vezi sa stolicom.“

„A šta ti govore tvoji maniri, Barni?“

„Želite li stolicu?“, upita je Barni. „Mogli bismo da vam je damo, ali on nikad... pa, obično niko nema potrebe da se toliko dugo zadržava.“

„Da, hvala vam“, reče Starlingova.

Barni donese preklonnu stolicu iz zaključanog plakara s druge strane hodnika, rasklopi je i ostavi ih nasamo.

„E, sad“, reče Lekter, sedeći postrance za stolom kako bi mogao da gleda u nju, „šta vam je to Migs rekao?“

„Ko?“

„Višestruki Migs, u onoj tamo ćeliji. Zašištao vam je nešto. Šta je rekao?“

„Rekao je: 'Ala ti pička miriše.'“

„Tako dakle. Ja to ne osećam. Koristite *evijan* kremu za kožu, a ponekad stavite i *L'Air du Temps*, ali ne danas. Danas namerno niste stavili parfem. Kako se osećate u vezi s onim što je Migs rekao?“

„Poneo se neprijateljski iz meni nepoznatih razloga. Šteta. On se postavlja neprijateljski prema ljudima, ljudi se postavljaju neprijateljski prema njemu. Začarani krug.“

„Da li ste vi neprijateljski raspoloženi prema njemu?“

„Žao mi je što je poremećen. Mimo toga, beznačajan je. Otkud znate za parfem?“

„Oblačić mirisa iz vaše tašne kada ste vadili legitimaciju. Tašna vam je divna.“

„Hvala.“

„Doneli ste svoju najbolju tašnu, zar ne?“

„Da.“ To je bilo tačno. Štedela je za klasičnu neformalnu tašnu i bio je to najbolji predmet koji je posedovala.

„Mnogo je bolja od vaših cipela.“

„Možda će im uspeti da je sustignu.“

„Ni najmanje ne sumnjam u to.“

„Da li ste vi izradili crteže koji vam vise po zidovima, doktore?“

„Zar mislite da sam zvaao dekoratera?“

„Onaj iznad umivaonika prikazuje neki evropski grad?“

„To je Firenca. Stara palata i Duomo, pogled iz tvrđave Belvedere.“

„Nacrtali ste to po sećanju, sve te pojedinosti?“

„Sećanje mi je, agentkinjo Starling, zamena za pogled napolje.“

„Na drugom crtežu je raspeće? Srednji krst je prazan.“

„To je Golgota posle Svedočenja. Voštane boje i markeri na papiru iz kasapnice. To je ono što je lopov kome je obećan raj zaista dobio, kada su odneli uskršnje jagnje.“

„A šta bi to tačno bilo?“

„Polomljene noge, naravno, baš kao i njegovom drugaru koji se rugao Hristu. Zar uopšte ne poznajete Jevandelje po Svetom Jovanu? Pogledajte onda Dučiove radove – on precizno slika raspeća. Kako je Vil Grejem? Kako izgleda?“

„Ne poznajem Vila Grejema.“

„Znate za njega. Štićenik Džeka Kroforda. Onaj pre vas. Kako mu izgleda lice?“

„Nikada ga nisam videla.“

„Ovo se zove 'ubacivanje nekoliko starih momenata', agentkinjo Starling, i nadam se da vam ne smeta?“

Nekoliko trenutaka tišine i ona se odvaži.

„Štaviše, mogli bismo da ubacimo još koji stari momenat. Donela sam...“

„Ne. Ne, to je glupo i pogrešno. Nikad nemojte pokušavati da budete duhoviti kad prelazite s jedne teme na drugu. Čujte, razumevanje duhovitosti i reakcija na nju nagoni vašeg subjekta da brzo i hladno sagleda situaciju, a to škodi raspoloženju. Nastavljamo dalje samo zahvaljujući raspoloženju.“

Dobro vam je išlo, bili ste učtivi i reagovali ste na učtivost, uspostavili ste poverenje iznevši neprijatnu istinu u vezi s Migsom, da biste onda trapavo prešli na svoj upitnik. Neće moći tako.“

„Doktore Lekter, vi ste iskusan klinički psihijatar. Zar mislite da sam toliko glupa da pokušam da vas nekako obmanem zahvaljujući raspoloženju? Nemojte me potcenjivati. Tražim od vas da odgovorite na upitnik, i vi to ili hoćete, ili nećete uraditi. Zar može nekako da naškodi ako bacite pogled na to?“

„Agentkinjo Starling, jeste li nedavno pročitali neki dokument koji je sačinio Odsek za proučavanje ponašanja?“

„Jesam.“

„I ja sam. FBI glupavo odbija da mi šalje *Bilten o sprovođenju zakona*, ali ja ga dobijam iz druge ruke, a primam i *Novosti* od Džona Džeja, i psihijatrijske žurnale. Oni dele ljude koji se bave serijskim ubistvima u dve grupe – organizovane i neorganizovane. Šta mislite o tome?“

„Pa to je... fundamentalno, oni očigledno...“

„*Pojednostavljeno*, to je prava reč. U stvari, psihologija je najvećim delom detinjasta, agentkinjo Starling, a ona koja se primenjuje u odseku za nauku o ponašanju na nivou je frenologije. Psihologija u samom začetku nema naročito dobar materijal za rad. Idite na katedru za psihologiju bilo kog koledža i pogledajte tamo studente i profesore: sve su to entuzijasti-amateri i revnosni tantuzi s nedostacima ličnosti. Teško da bi mogli da se ubroje među najumnije na fakultetu: *Organizovani* i *neorganizovani* – to je smislio neki najgori oportunist.“

„Kako biste vi promenili klasifikaciju?“

„Nikako.“

„Kad smo već kod publikacija, pročitala sam vaše priloge o hirurškoj zavisnosti i facijalnim prikazima leve i desne strane.“

„Da, oni su bili prvorazredni“, reče doktor Lekter.

„I ja sam tako mislila, baš kao i Džek Kroford. On mi je ukazao na njih. To je još jedan razlog što žarko želi da vi...“

„Stoik Kroford nešto žarko želi? Sigurno je veoma zauzet, čim regrutuje studente.“

„Tako je, i želi da...“

„Zauzet je zbog Bufalo Bila.“

„Pretpostavljam da jeste.“

„Ne. Ne 'pretpostavljam da jeste'. Agentkinjo Starling, savršeno dobro znate da je posredi Bufalo Bil. Pomislio sam da vas je Džek Kroford možda poslao da me pitate za to.“

„Ne.“

„Znači, ne okolišate kako biste na to došli.“

„Ne, došla sam zato što nam treba vaša...“

„Šta sve znate o Bufalo Bilu?“

„Niko ne zna mnogo toga.“

„Je li sve objavljeno u novinama?“

„Mislim da jeste. Doktore Lekter, ja nisam videla nikakav poverljiv materijal u vezi s tim slučajem, moj posao je...“

„Koliko je žena Bufalo Bil iskoristio?“

„Policija je pronašla njih pet.“

„I sve su odrane?“

„Delimično, da.“

„Novine nikada nisu objasnile otkud mu to ime. Zna li zbog čega se zove Bufalo Bil?“

„Da.“

„Recite mi.“

„Hoću, ako pogledate ovaj upitnik.“

„Pogledaću, i to je sve. A sad, zašto?“

„Krenulo je kao loš vic u odeljenju za ubistva u Kansas Sitiju.“

„Da...?“

„Zovu ga Bufalo Bil zato što dere svoje žrtve, kao što je onaj pravi gulio kožu s grba ulovljenih bizona.“

Starlingova je shvatila da je osećaj uplašnosti zamenilo osećanje da je jeftina. Više joj se dopadalo da bude uplašena.

„Pošaljite mi taj upitnik.“

Starlingova mu je poslala plave listove na kolicima. Ostala je da sedi dok ih je Lekter pregledao.

Ubacio je to natrag u kolica. „O, agentkinjo Starling, zar mislite da me možete secirati ovom tupom malom alatkom?“

„Ne, mislim da nam možete dati određene zaključke i doprineti razvoju ove studije.“

„A kakav bih ja to razlog mogao da imam da to uradim?“

„Radoznalost.“

„U vezi sa čim?“

„U vezi s tim zbog čega ste ovde. U vezi s onim što vam se dogodilo.“

„Ništa se nije dogodilo meni, agentkinjo Starling. *Ja* sam se dogodio. Mene ne možete svesti na skup različitih uticaja. Vi ste digli ruke od razlikovanja dobra i zla zarad bihejviorizma, agentkinjo Starling. Svakome ste navukli pelene za moral – više niko ni za šta nije kriv. Pogledajte me, agentkinjo Starling. Možete li ustvrditi da sam zao? Jesam li ja zao, agentkinjo Starling?“

„Mislim da ste bili destruktivni. Za mene je to jedno te isto.“

„Destrukcija jednako zlo? Onda su *oluje* zle, ako je to toliko jednostavno. A imamo i *požar*, pa *grad*. Osiguravajuća društva sve to svrstavaju pod 'višu silu.'“

„Namerno...“

„Sakupljam izveštaje o rušenju crkava, iz zabave. Da li ste videli onu koja se nedavno srušila na Siciliji! Fasada je pala na šezdeset pet starica koje su došle na specijalnu misu. Je li to bilo zlo? Ako jeste, ko je bio počinitelj? Ako je On zaista tamo gore, izuzetno uživa u tome, agentkinjo Starling. I tifus i labudovi – sve to potiče s istog mesta.“

„Ja ne mogu da vas objasnim, doktore, ali znam ko može.“

Prekinuo ju je podigavši ruku. Šaka mu je bila skladna, primetila je, a srednji prst mu je bio savršeno udvojen. Bila je to najreda moguća forma polidaktilije.

Kada je ponovo progovorio, ton mu je bio blag i prijatan. „Vi biste da me kvantifikujete, agentkinjo Starling. Ambiciozni ste, zar ne? Da li znate kako vi meni izgledate, s tom dobrom tašnom i jeftinim cipelama? Izgledate mi kao neotesana seljanka. Dobro izribana, užurbana, s malo ukusa. Oči su vam kao jeftina bižuterija – sijaju na površini kad iskamčite neki mali odgovor. A iza njih, veoma ste bistri, zar ne? Očajnički želite da ne budete kao vaša majka. Zahvaljujući dobroj ishrani, kosti su vam donekle izdužene, ali teško da ste više od jedne generacije odmakli od rudnika,

agentkinjo Starling. Jesu li to Starlingovi iz Zapadne Virdžinije, ili oni iz Oklahome, *agentkinjo*? Birali ste između koledža i mogućnosti koje vojska pruža za žene, zar ne? Da vam kažem nešto karakteristično za vas, *studentkinjo* Starling. U svojoj sobi imate jednu od onih narukvica na koje možete dodavati zlatne kuglice posle svakog ljubavnika, i kad god je sada pogledate i shvatite koliko je bedna, osetite da vas nešto žiga, zar ne? Sva ta tegobna zahvaljivanja, upuštanja u usrdno petljanje, lepljivost kojom zaslužite svaku novu kuglicu. Tegobno. Tegobno. Do-o-o-o-sa-dno. Kad ste pametni, to mnogo toga kvari, zar ne? A ni ukus nije milostiv. Kad budete pomišljali na ovaj razgovor, setićete se glupave životinjske povređenosti na licu ljubavnika u trenutku kad ste ga otkačili.

A ukoliko je ta narukvica za vas postala bedna, šta će još usput pretrpeti istu sudbinu? Pitate se to noću, zar ne?“ Doktor Lekter ju je to pitao krajnje ljubazno.

Starlingova podiže glavu da ga pogleda. „Vi vidite mnogo toga, doktore Lekter. Neću poricati ništa od svega što ste rekli. Ali tu je pitanje na koje mi upravo odgovarate, bez obzira na to je li vam to bila namera: jeste li dovoljno jaki da tu moćnu percepciju usmerite prema sebi? Teško je suočiti se s tim. Shvatila sam to u poslednjih nekoliko minuta. Šta kažete na to? Pogledajte u sebe i zapišite istinu. Zar biste mogli pronaći pogodnijeg ili kompleksnijeg subjekta? Ili se možda plašite sami sebe.“

„Otporni ste, *agentkinjo* Starling, zar ne?“

„U razumnoj meri, da.“

„A ne podnosite pomisao na to da ste obični. Kako li samo to boli? Aman! Pa, daleko ste vi od obične žene, *agentkinjo* Starling. Imate samo strah od toga. Koliko vam je debela ta narukvica za nadodavanje kuglica, sedam milimetara?“

„Sedam.“

„Da vam predložim nešto. Nadite koji probušeni komad tigrovog oka i nižite to naizмениčno sa zlatnim kuglicama. Možete probati s kombinacijom dve pa tri, ili jedna pa dve, kako god vam to lepše izgleda. Tigrovo oko će vam ići uz boju očiju i pramenova u kosi. Da li vam je iko ikad poslao čestitku za Dan zaljubljenih?“

„Jeste.“

„Post je već u toku. Dan zaljubljenih je za nedelju dana, hmmm, očekujete li da dobijete neku?“

„Nikad se ne zna.“

„Ne, nikad se ne zna... Razmišljao sam o Danu zaljubljenih. On me podseća na nešto smešno. Sad, kad bolje razmislim, mogao bih da vas veoma usrećim za Dan zaljubljenih, *Klarisa* Starling.“

„Kako to, doktore Lekter?“

„Tako što bih vam poslao divnu čestitku. Moram da razmislim o tome. Izvinite sada, molim vas. Doviđenja, agentkinjo Starling.“

„A studija?“

„Popisivač stanovništva je jednom pokušao da me kvantifikuje. Pojeo sam mu džigericu uz malo boba i amaronea. Vratite se u školu, malena Starlingova.“

Hanibal Lekter, učtiv do kraja, nije joj okrenuo leđa. Krenuo je unazad od barijere pre nego što se ponovo okrenuo prema svom krevetu, i kada je legao tamo, postao je za nju jednako nedostupan kao i kakav kameni krstaš koji leži u grobnici.

Starlingova se najednom oseti praznom, kao da je dala krv. Trebalo joj je više vremena nego što je to bilo neophodno da vrati papire u aktovku, zato što nije odmah mogla da se pouzda u sopstvene noge. Starlingova je bila natopljena neuspelom, kojeg se gnušala. Sklopila je stolicu i naslonila je na vrata ostave. Moraće ponovo da prođe pored Migs. Iz daljine se činilo da Barni čita. Mogla je da ga pozove da dođe po nju. Prokleti Migs. Nije to bilo nimalo gore od svakodnevnog prolaska kraj građevinskih radnika ili klipana koji raznose pakete po gradu. Krenula je natrag hodnikom.

Tik iza nje, Migsov glas prošišta: „Ujeo sam se za ručni zglobov kako bih uuumrooooo – vidiš kako krvari?“

Trebalo je da pozove Barnija ali je, zatečena, pogledala u ćeliju, videla Migsu kako trza prstom prema njoj i osetila na obrazu i ramenu toplo prskanje pre nego što je stigla da se okrene.

Ona uzmaknu od njega, shvati da je posredi sperma, a ne krv, a Lekter ju je dozivao, čula ga je. Glas doktora Lektera iza nje, sada s naglašenijim oštrim struganjem.

„Agentkinjo Starling.“

Ustao je i pozvao dok je koračala. Potražila je papirne maramice po tašni.

Iza nje: „Agentkinjo Starling.“

Sada je uspjela da povрати kontrolu i išla je hladno i smireno prema vratima.

„Agentkinjo Starling.“ Novi prizvuk u Lekterovom glasu.

Ona stade. *Tako mi boga, šta to mogu toliko da želim?* Migs prošišta nešto što nije saslušala.

Ponovo je stala ispred Lekterove ćelije i ugledala redak prizor doktorove uzrujanosti. Znala je da on može to da nanjuši na njoj. On je sve mogao da nanjuši.

„Žao mi je što vam se to dogodilo. Neljubaznost je za mene neizrecivo ružna.“

Kao da su ga ubistva koja je počinio lišila sitnih neučtivosti. Ili je, pomisli Starlingova, bio uzbuđen zbog toga što je vidi tako obeleženu. Nije to mogla da razabere. Iskre u njegovim očima letele su u njegovu tamu kao svici kroz pećinu.

Šta god to bilo, iskoristi ga, zaboga! Ona podiže aktovku. „Molim vas, uradite ovo za mene.“

Možda je bilo prekasno; opet se umirio.

„Ne. Ali bićete zadovoljni zbog toga što ste došli. Daću vam nešto drugo. Daću vam ono što najviše volite, Klarisa Starling.“

„A šta je to, doktore Lekter?“

„Napredovanje, naravno. To funkcioniše savršeno – i baš mi je drago. Pomislio sam na to zbog Dana zaljubljenih.“ Osmeh iznad belih zuba mogao je da se pojavi iz bilo kog razloga. Progovorio je toliko tiho da je jedva mogla da ga čuje. „Potražite svoje čestitke za Dan zaljubljenih u Raspajevim kolima. Da li ste me čuli? Potražite svoje čestitke za Dan zaljubljenih u *Raspajevim kolima*. Sad bi bolje bilo da podete; ne verujem da bi Migs mogao to da ponovi tako brzo, iako je lud, je li tako?“